

28 Şubat ya da bir yılın tarihi



HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

2 8 Şubat'ta başlayan dönem Türkiye'nin 'tecedüd' tarihinde tümüyle yeni bir oluşuma ve anlayışa tekabül etmez. Tersine, belli bir siyasal tercihin devlet - or-

du - bürokrasi bütünleşmesi içinde temellendirilmesi yakın tarihin oluşturduğu en önemli gelenektir. 28 Şubat da bütünüyle bu geleneğe bağlanır. Devlet, tayin ettiği ve dışına çıkılmasından rahatsızlık duyduğu bir ilkeler bütünü, ordunun ve bürokrasinin desteğiyle siyasal iktidara karşı dayatmış, bunda da sonuç elde etmiştir. Bu tarih toplumun, yurttaşın ve demokrasinin değil, elbette devletin etkinleşmesinin tarihidir. 28 Şubat bu zincirdeki bir halkadır.

Buraya kadarıyla bilinen, tanıdık bir geçmişin izlerini taşıyan bu yaklaşımın güncel önemi, mevcut konjonktürde Türkiye'ye neler getirdiğidir. Bu bağlamda sorun 'iç Türkiye' ve 'dış Türkiye' diye ikiye ayrılarak tartışılabilir.

Önce iç Türkiye'den başlamak gerekirse, 28 Şubat öncesinde yaşanan üç büyük krizin gitgide yoğunlaştığı söylenebilir. Bunlar, devletin yönetim ve yönetimin meşruiyet, bireyin yurttaş, demokrasinin temsil krizleridir.

a) Özellikle Susurluk Raporu'nun hazırlanmasından sonra tanık olunan birkaç olgu, devletin ne derecede kendi içine kapandığını ve nasıl bir yönetim anlayışıyla bütünleştiğini göstermektedir. Raporda suçlanan kesimlerin her şeyi devlet için yaptıklarını söyleyip meydan okumaları üzerine neredeyse raporun yok sayılıp geriye çekilmesi, devlet - bürokrasi eklemlenmesinin gücünü ve yaşanan krizin boyutlarını gösteren önemli bir işarettir. İkincisi, Türkiye esnek, eleştirel ve yönetsel akılcılığı temellendirme konusunda hiçbir adım atamamıştır. Bu noktanın önemi şuradadır.

28 Şubat ve sonrası, Türkiye'nin modernleşme geleneğine de oturan bir dönemdir. Modernleşme ise Türkiye'de mutlak akılcılığın egemenleşmesi olarak anlaşılmıştır. Bu, laisizmin de dayanağı kabul edilen bir husustur. İslamcı harekete karşı yükselen itirazların çıkış noktasında da o anlayışın akılcılıkla özdeş bir biçimde kullanılan 'çağdaşlık'a aykırı olduğu düşüncesi yer alır. Darbelerden sonra yayınlanan bildirimlerin içerdiği 'hükümet programı' mantığı da buradan kaynaklanır. O nedenle 28 Şubat Hükümeti'nin çeşitli alanlardaki başarısızlığı, yönetim ve meşruiyet krizlerini kesinlikle büyütecektir.

b) Türkiye, demokrasinin tam bir çıkmaza girmesine yol açacak ölçüde ciddi bir temsil krizi yaşamaktadır. Bu çıkmaz bütün sorunların kaynağı olmaya başlamıştır. Özellikle İslami kesimlerin siyasetten dışlanmak istenmesiyle kendisini gösteren bu dönem, RP'nin kapatılmasıyla yeni bir dönemece erişmiştir. Fakat, ondan daha da vahimi, sorunun siyaset ötesine taşınıp doğrudan toplumun belli bir kesimiyle birlikte düşünülmesindedir. Son günlerde üniversitelerde görülen uygulamalar, türbanlı, sakallı öğrencilere getirilen kısıtlamalar despotik bir laikçi anlayışın dışavurumudur. RP'nin yerine kurulacak partinin 'behemehal' kapatılacağına beklenmesi, bu 'sekte' mantığının hukuk olgusunu bile aşacak bir noktaya eriştiğini ürpertici biçimde ortaya koymaktadır. Bu temsil krizi elbette yurttaşlık krizinin bir basamağıdır. Kimlikle birlikte düşünülmesi bugünkü sorunun aslında bir demokrasi sorunu olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

'Dış Türkiye' ise bu sorunlardan bağımsız düşünülemez. Türkiye, artık bütünüyle korkuların ülkesi olmuştur. Belki Soğuk Savaş yıllarından kalma bir alışkanlıkla her şeyi bir komplo paranoyası içinde ele almakta ve tüm dünyanın kendisine karşı olduğunu varsaymaktadır. Bu mantık onu çevreden koparmakta, kendi içine kapamaktadır. Bu dönemde güvenlik 'konsepti'nin dış tehlikeden iç tehlikeye çevrildiği unutulmamalıdır. Öte yandan da geleneksel tüm korkular ayaklandırılmıştır. Dış politika bu korku felçleşmesinin içinden yapılmaktadır. Ortadoğu sorunu Kürt devleti, Avrupa sorunu Kıbrıs ve Yunanistan, genel dış politika ise dünyayla aramızdaki tarihsel bir düşmanlık korkusuna bağlanmıştır. Üstelik bunlar küreselleşme, uluslararası eklemlenme döneminde ortaya çıkmaktadır.

Sonuç şudur: Son yüzyılın müdahaleler tarihinin demokrasi eksikliğinden kaynaklandığı bilinir ve kabul edilir. Bilinmeyen, bu eksiğin darbelerle, müdahalelerle giderilemeyeceğidir. O eksiğin mevcut devlet - bürokrasi - zihniyet kesişmesinin ağırlık noktasını oluşturduğu için asla aşılacak istenmeyeceğini söylemek ise acaba yalnızca bir spekülasyon mudur?

e - mail: kahraman@sabanciuniv.edu.tr